

و آفتابہ گلی کہ بعنوان مبادلہ از مولوی محمد خواجہ صاحب گرفتہ خرید شدہ بود
فرستادہ آید تا بہ مولوی صاحب نامبرودہ کہ ہنگام احتیاج بدستگردان
دستگیری کردہ بودند و اوہ آید۔

مراسلہ (۹۷)

میر و اور علی تلمیذ مدرسہ منصبداران کہ اطلاع از یہا افتادگی ایشان برنج
رشتہ حسب مراسلہ ثبتہ نشان ۲۷ واقع ۱۴ شہر روان ازین جانب
رشتہ بود و یروز سررشتہ افاقتی بدست آوردہ پیامردی سواری خود را
تا مدرسہ رسانیدند لاجرم حسب مضمون مراسلہ آن دفتر اظہار پر خاش
مشارایہ با حکیم میرزا محمد نصیر صاحب در حضور دو تاسما و مدرسہ
منصبداران بدست مولوی سید سراج الدین صاحب نویسانیدہ ہمنورد
نہا بد اور یگاہ آن محکمہ رسانیدہ می آید و اور آسمان دانند کہ معاطد و عویغ
بر جگر چاک قطعاً از جانب کیت آئیدہ ہر چہ فرمان خسروان باشد بر عالم
دل و جان روان باشد۔

مراسلہ (۹۸)

یکی از چہر اسیان این مدرسہ کہ ہندسب او اداسی قرض فرض کفایہ است
وام با از بعضی اساتذہ بظمانداری بعضی می ستانند و بر سر وعدہ بلا عہد
نمیرساند و دیگرے کہ بدریوزہ گری طاق ست بردخانہ بعضی مدرسان

رفقہ بنام مدرسہ دیگر و ام بدست می آرد و بے اندیشہ کیف و کم بہیاسے
 مشکین کالاسے انیون می سپارد فراش مدرسہ بسکسادہ لوح
 افتادہ میز و کرسی را از و عیار یکہ در دل است از چہرہ نمایان است یعنی چنانکہ باید
 بحال اینہا وانہیرسد خاکروب بے آب کہ میخواید مدرسہ را ادب خانہ سازد
 نان حرام میخورد و خود را حلال خورد نام می نہند سقا ہم کم از اہل کوفہ نیست
 اینقدر است کہ گویان سومان را از دادن آب گوارا می کشند و این از
 دادن آب ناگوارا می کشد و بعض از نیہا کہ از عہد صبا بخت خویش با ہم برآید
 ہنگام نو کرمی در خواب راحت یباشند چندانکہ در کار این نا بکاران اندیشیم
 چارہ جز این ندیدم کہ ایما کے از طرف گرمی بہ لالہ میرا گیر صاحب بشود
 تا تنخواہ ایشان را در زمان آیندہ بعد استفسار حال ازین مدرس و یا
 مددگار اول بخش نمودہ باشند تا بدانند کہ پاداش کردارنا شاید نشان
 در دست ماست۔

مراقبہ (۸۹)

شیخ کرامت صاحب مدرس ریاضی این مدرسہ کہ برخصت خاص دو ماہ
 من تاریخ بست و یکم فروردین ۱۲۸۵ فصلی بطن رفتہ بود بتاریخ سوم
 تیر ماہ سند صدر بر سر نو کرمی خود حاضر آمدند بحباب تعداد مدت آمدن
 مشارالیه را چہار روز روز بر میہا و رخصت و کیشید مشارالیه عریضہ مشعر

به مستحق بودن خویش حسب دستور العمل رخصت یکماه دیگر را و التماس محسوب
فرمودن ایام غیر حاضری در آن بلف بردا میگذرانند چشماشت که بلحاظ مناسبت
لمحوظ گردد -

مراسله (۱۰۰)

تحت حاضری اساتذہ و تخته ماہانہ این مدرسہ بابت ماه خرداد ۱۳۸۵ فصلی
مع تحت حاضری مدرسہ منصبداران و یک قطعه فہرست مطلوبہ بہ ہر دو مدرسہ
بابت ماہ مذکور سنہ الیہ ہمنور و ہذا بخد مت میرسد چشماشت کہ بعد ملاحظہ
تحت حاضری در کار بعضی حضرات کہ رخصت را از ان تر از ترہ بقلمہ الحقا
درین مسمورہ گرفتہ اند ہدایتی رود تا بگمان سودا زین سودا زیانے نکلند -

مراسله (۱۰۱)

حسب منشاء مراسلہ آن دفتر امتحان منشی رحیم بخش صاحب در کتب فارسیہ
مدارس تعلقات گرفتہ بازہ نمودہ ہی آید کہ منشی رحیم بخش را بخشیش از نوشتہ و خواندہ
دادہ اند خط ایشان خوب و ترجمہ از ان خوبتر سواد خوانی دلچسپ خوش بیانی
مرغوبتر امید کہ براحم سرکاری بسرکاری ماسور و بکشایش کار فرستہ
مسور شوند -

مراسله (۱۰۲)

تحت جماعت بندی امسالہ این مدرسہ بابت رخصت راسے این مدرس مرتب

شده است حال آنکه چندین مرتبه حکم جهان آرا سے جناب معتمد تعلیمات درباب
 ترتیب این تخته با تفاق آرا پیرایہ صدور یافته فشار این اختلاف که از
 صدر مدرس صاحب عربی بظہور آمدہ خداوند حسب راسے وجیہ خود ایشان
 بودہ است یا بایما سے بعضے صلاح اندیشان بہر کیف صدر مدرس صاحب
 عربی اختیار کار خود کہ جوابدہی آن بر ذمہ ایشان است در دست خود و از
 اما تصرف در علاقہ فارسی و درر بودن اختیار از قبضہ صدر مدرس آن
 علاقہ ندانم بحکم کدام دستور و امی پندارند از آنجا کہ این زمان مان ہیست
 است نہ وقت عنایت امید کہ ایما سے از طرف ملازمان گرامی بصدر مدرس
 صاحب منصرم عربی جہت و انمودن تخته باین مدرس و واگذاشتن امر فارسی
 براسے من ہیچراں کہ جوابدہ آنم بشود و تاقتہ مخالفت چون بخت اہل فتنہ
 در خواب رود زیادہ سایہ ہدایت پائید باو۔

مراسلہ ۱۰۳

مراسلہ گرامی مع تخته تقسیم اوقات مدرسہ دارالعلوم بنا بر معاینہ این جدول
 ظہور چون بار امانت کہ از بارگاہ صدی بر سر آدم خاک کی فرود آمدہ گران
 سنگی و رود آورد حضرت من تخته مرسلہ کہ در واقع نخبہ فکر سلیم است شرح
 بعضے مراتب آن موقوف بر تخته جدیدہ ہدایت تعلیم است امید کہ این تخته را
 نیز جہت ترویج آن تخته ابلاغ نمایند و چون تخته اوقات پیش از وقت مندرک

شده و شاید آن نمانده که رقی بران توان زد لاجرم پرچہ ہائے متفرقہ
تقسیم اوقات این مدرسہ را کہ گاشته دست و قلم مرتب آن است ہمراہ تخته ہدایت
تعلیم ترسیل فرمائید تا لکے خویش را پیرامن حواشی آن برطر از م۔

مراسلہ (۱۰۴)

جہت اطلاع صدر مدرس صاحب منصرم مدرسہ عربی بلدہ بگذارش نیاز و نگارش
ایجاز می درآید کہ اصل ہدایت نامہ تعلیم مدارس سرکاری بانسلاک کار نامہ
نکو کرداری یعنی مراسلہ کرامت عنوان بہ نشان ۴۱ واقع ۸ شہر روان
کہ ہم بقول آن معالی جناب تخته مشق ذوی الالبصار و اولی الالباب بودہ است
آبے تازہ بروے کار و رو آورد چون بمضمون این مثل مع مترس از
بنائے کہ شب در میان است کشاد مدرسہ را یک شب باقی مانده لاجرم
با دل شاد چشم آن دارم کہ صبح از زمین دیدار مہر آہنار گرامی فتح البابکار ما
بر اثر آن کشائش صورت بندو۔

مراسلہ (۱۰۵)

مراسلہ آن گرامی دفتر مشورہ استطلاع از راے احقر در بارہ تخته تقسیم
اوقات مرتبہ سید رحمت علی صاحب مدرسہ صدر مدرس صاحب منصرم عربی
این مدرسہ ہدایت و رو بخشد حسب فرمان واجب الادفان تخته تقسیم اوقات
را کہ عند التعمیر صورتے نو گرفتہ و مولوی محمد خواجہ صاحب مدرس اول

برائے اسے این احقر البرایا بلکہ باتفاق آرا آنرا طراز تحریر دادہ اند بہ چشمداشت
 نظر اصلاح مع اصل تختہ مرتبہ میر صاحب مومی الیہ منور و نذا گذرانیدہ
 می آید اگر اسے گرامی پیرایہ قبولش بخشیدہا نا میتوان گفت کہ این نقش
 ہزار ہی بجائے دروئے بصوابے ست و گرنہ درویدہ بصیرت نقشے برآبے
 و نمائش موجب سہرابے ست شرم چھانی آیکہ از عرق ریزی بروی کار آورد
 مایشست و شوئی گرد و خجالت از صفحہ رخسار این تختہ باد۔

مراسلہ (۱۰۶)

مراسلہ آن گرامی دفتر محتوی بریازہ پیرس از اساتذہ این مدرسہ و برچی
 تلامذہ مدرسہ منصبداران دربارہ دیررسی ہا بدستان ہدایت ورد
 بخشید نرسیدن مشارالیم مدرسہ برسہ وقت از روی حاضری نامہا
 پیدا و بازخواست این قصور از طرف ملازمان ہدایت گنجر بر جاست
 بنا و بست چنین بی راہہ روی را رائے کہ بانڈیشہ این بی را روی دادہ آ
 کہ مراسلہ دیگر از ان گرامی دفتر بہ تعیین اسما سمت ورد پذیرد تا ابوانمود
 آن مراسلہ روحے خطاب باصحاب دیررس آوردہ بہ طلب جواب تحریری
 از مشارالیم کردہ آنچہ از معاذیر نگارش کنند در آن حضرت پوزشش
 پذیر گزارش دادہ آید حسب الارشاد بہ میر مومن علی وغیرہ منصبداران
 در خصوص دیررسی مدرسہ توسط میر اکبر علی صاحب ہدایت رفت۔

مراسله (۱۰۷)

حسب منشاء مرسله آن گرامی دفتر در استعلام وجه تعویق به تراسیل تحت
ترقی تعلیم بمعرض اعلام می در آید که بواسطه آنکه تحت جات مطلوبه ترقی تعلیم
مطالبق هدایت تعلیم قدیم بوده بایه تنزل فهم و تجلیل اساتذہ فہیم شد یعنی
کرر آوزنگاشتن آن بپراہر روی روی داد ناچار فرستادشس بہ چیز تراخی
افتاد بامی حال تحت کلیتہ ملفوفہ کہ صورت تحت مشق الفاظ دارد بہ چند اشت
نظر اصلاح میرسد امید کہ بلطف ملازمان هدایت گنجور نقشی مطبوع تازہ
نجلوسے پنچین خانہ تحت از نام کتب بر صفحہ ظہور آید۔

مراسله (۱۰۸)

میرا کہ علی صاحب مدرس ریاضی مدرسہ منصبداران بحسب اتفاق پانزدہ روزہ
رخصت اتفاقی را خواستگار اندامید کہ آن امید گاہ اکابر و پذیرندشس
کار میر صاحب موصوف را میر عبد العزیز صاحب مدرس ریاضی این مدرسہ
سرا انجام و کار ایشان را یکی از طلبہ جماعت پنجم انصرام خواہند داد و عیضہ در خوا
مع تحت جات رخصت ملفوف۔

مراسله (۱۰۹)

محمد عبد القادر صاحب معلم خطائی این مدرسہ کہ بقاضا سے پیری دندان خرو
ایشان در میکند یعنی نزلہ را حریف آب دندان گشته با ماس چک و چانه نیکر

سرافکنده و دندان طمع از آسایش برکنده یباشند ده روزه دستوری بخوری
 رابدست آویز صدقنامه طبیب دندان داشته اند و رازی دندان التماس
 کوتاهی قبول مینماید و درخواست با صدقنامه ملفوف -

مراسله (۱۱۰)

مولوی سید عبدالحی صاحب بخاری بنا بر ادای رسم تسمیه صبیبه درخواست رخصت
 خاص یک ماه میگذرانند انصرام خدمت مولوی صاحب موصوف از بعضی
 اساتذہ در ساعات خالی صورت پذیر آئینه خیال است و نیز محمد قادر علیخان تلمیذ
 جامعه پنجم که در فارسی و ریاضی مستعداند سرانجام این خدمت راستعداند
 التماس مغزی الیه بلحاظ مناسب ملحوظ باد عریضه درخواست مع تحتہ جات رخصت
 ملفوف -

مراسله (۱۱۱)

مراسله آن دفتر واقع هفدهم ماه گذشته مع اشیامی مطلوبه این مدرسه
 بابت تیر ماه الهی ۱۲۸۵ فصلی بنهار یکه مطلوب از در طالب فراز آید بسر وقت
 احتیاج رسید و رسید چیزها رسیده بمنور داین میرسد -

مراسله (۱۱۲)

مراسله صادره آن صدر دفتر در استطلاع اوقات خالیه مددسان دارالعلوم
 جهت منصرمی مولوی سید عبدالحی صاحب بخاری و منظور سی رخصت شان از فرود

لطف و احسان لبان آیہ رحمت کہ در شان صداقت کیشان فرود آید نزول بہ است
 بسامان آورد حسب الامر فہرست اسامی اساتذہ ملفوف اگر فہرمان اینکہ صدر
 نشینان انجمن حکومت و ناز نیاز مندان خود رومی نوازند و درخواست مشارالین نظر
 بضرورت منظور شود ہر آئینہ مولوسی عبدالحی صاحب ہرچہ زودتر ہمسایے آرزو
 بجی خویش رفتہ با چاہے رسم تسمیہ فرزند خویش دعا گوی عمر و دولت خداوند
 خواہند بود۔

مراسلہ (۱۱۳)

مراسلہ صادرہ آن صدر دفتر مع قطع سند مدرسہ تعلیم المعلمین نامزد میر ^{العزیز}
 صاحب مدرس ریاضی این مدرسہ عز و در بخشید حسب الامر سند صدر الذکر
 کہ کارنامہ اعزاز و طعنا سے عزیز می مصراتیازشس توان خواندہ میر معزی
 الیہ رسانیدہ شد۔

مراسلہ (۱۱۴)

قطعہ درخواست مدرسین این مدرسہ در باب یازدہ کتاب مجلد جدول حسب نقشہ
 منسلکہ مع لوازم آن اردوات و قلم و قلمتراش و قلمدان ہا ملفوف ہدایت
 آری بخت ہر یک مدرس کتابے ازین قسم در کار و نوشتن و نگاہداشتن آرزو
 از چار چیز مطلوب دیگر نیز ناچار است امید کہ مطلوبہ بان زودی کہ طالبہ
 طلب را بہ پیاید از در حصول در آید تا کار حاضر می طلبہ مکر وہی شدہ صورت

حسن انتظام از پرده خمبول چهره نماید -

مسئله (۱۱۵)

عریضه قادر علیخان تلمیذ جامعه پنجم این مدرسه در استحقاق خود متخواه چهارده روزه غیر حاضری شیخ کرامت الله صاحب را که زاید بر ایام رخصت شان بوده بود به منصرمی مومی الیه مهنور و نذا گذرانیده و سفارشته درین خصوص نارواندیده گزارش داده می آید که هرگاه متخواه ایام غیر حاضری غلام حسین صاحب رس سابق ریاضی به کرم خان تلمیذ این مدرسه لطف شده بود اگر در باره قادر علیخان نیز که حتی المقدور در منصرمی اوستاد خویش کوشیده اند مراعات مثل این کرامت ملحوظ شود و در از عنایت نبود -

مسئله (۱۱۶)

تدریس جغرافیه جامعه پنجم که تعلق به میر عبدالعزیز صاحب مدرس ریاضی دارد در حین التواست عذر نبودن کره زمین و نقشه جات را میر معزی الیه بزبان میر انند و قطعه درخواستی درین خصوص بنور و نذا میگزرانند امید که گوی زمین بسرعت دور خود مو نقشه جات از پیشگاه عنایت در رسد تا آغاز درس جغرافیه نقشی و پذیر صورت بندد -

مسئله (۱۱۷)

تخته حاضری اساتذ و غیره مع تخته مانا نه این مدرسه مابت امر و اوماه الهی

شده افضل و فرود مطلوب به ماه حال بلفظ دست گزارش میاید بالا تخته حاضری
 منصبداران که گزارانید نشن ابسته به تحریک بنان متانت بنیان میرا کبر علی
 صاحب است -

مراسله (۱۱۸)

تخته حاضری منصبداران که با دیگر تخته جات این دبستان بروقت نتوانست
 رسید ایندو نهم نور و نهدا به منصب رسیدن دران انجمن میرسد و بر اثر آن
 که ماه حال را ورق نور دیده میشود تخته ترقی تعلیم نیز همپای تخته ترقی مدرسه
 عربی اوج گرامی نظرگاه قبول و رخت افکن سر منزل وصول میگردد بر لوصه
 ضمیر صفا تخمیر لایح است که انتظار رسیدن تخته ماسی تازه مطبوع که منظوری
 درخواست آن زبانی شده بود میداشتیم درنگی که در فرستادن تخته ازین
 سوی رفته ازین رومی رفته -

مراسله (۱۱۹)

مراسله آن دفتر مشعرو مشعر با اینکه در حین دو ماه به رخصت شیخ کرامت افتد
 بر سر منصرمی خدمت نشان از روی مثل محمد الحق مامور بوده اند نه محمد قادر علیجان
 برین تقدیر درخواست قادر علیجان تنخواه زمان غیر حاضری شیخ مذکور را از چسبیت
 هدایت ورود ارزانی داشت محمد قادر علیجان بعد معاینه این جواب ملتسمه دیگر باید
 ملاحظه جناب هم نور و نهدا میگزیرا نمند و درین باره لحاظ مناسب را بدیده دل نگرانند

مراسله (۱۲۰)

مراسله دفتر عالی پناح درخواست میر عبد العزیز صاحب مدرس ریاضی این مدرسه
برای عطای نقشه جات ممالک و غیره نقش پرداز لوحه ورود و یک قطعه نقشه قلمرو
سرکار عالی نیز مصحوب مراسله صدر طراز صفی وصول گردید -

مراسله (۱۲۱)

بنده در رخصت بیماری خود شنیدم که مدرسه منصفداران از دارالعلوم
به مدرسه کلان انگریزی نقل میشود و گوینده میگفت که این انقلاب بجرم بی
انتظامی حاضری است از صدق و کذب این خبر خبر ندارم اگر راست است
خود در آن معذورم که بندوبست حاضری با اختیار این صدر مدرس بی اقتدار
نبوده است و همانا راست نباشد چه انتظام حاضری کاری نیست که از برای آن
مدرسه را از جهانی بجهان دیگر برند اگر به میر اکبر علی صاحب حاضری نویس
فرمان رفقی هر آینه اهتمام این معنی نیکوتر از آنچه در دل است صورت گرفتی مگر
درین ضمن پیشنهادی را به صواب اندیش مصلحتی دیگر است که دیگران آنرا ندانند
چشمداشت که از کتبه این مقدمه ایما رود تا عاصی را گنهی درنگ مردم نبود -

مراسله (۱۲۲)

مراسله دفتر عالی مشعر بار سال مطلوبه این رسه سوامی کتب حاضری و قلم بنین
ودوات و صن و قچه بار و نهای شاید طلب گردید از آنجا که اشیا و مراسله در

یک وقت بمعرض وصول پیوسته فرستادن رسید بروقت صورت زیسته
امید که آینده اینگونه چیزها مصحوب بهم فرارسد تا رسیدن رسید چون کار
بے نوائان با انتظار نکشد قبض الوصول چیزها سے موصول ملفوف است۔

مراسلہ (۱۲۳)

عریضہ محمد عبدالقادر منصب دار متضمن درخواست سے مابہ رخصت ملفوف
است ہر چند صدقاً تمامہ طبیب با این عریضہ منسلک نیست مگر زبان می را کبر
علی صاحب عالی شد که مشارالیه را علاوه آشوب چشم چشم امید باشوب زمانہ
رمدی دارد اگر نظر ترحم بحال ایشان نموده رخصت ارزانی فرموده شود
عین عنایت باشد۔

مراسلہ (۱۲۴)

مراسلہ آن صدور و قریع اوراق تقویم امسال شرف افزای صدور گردید و
مدیرہ رابیت الشرف گردانید جدا تقویمی کہ معنی احسن تقویم گویا صورت
حال اوست و غیرت معشوق چارده سالہ حساب یک سال و آسمان ہر چند نقد
نجوم بیعیانگی آرد ہنوز قیمت این تقویم را راست کردن نیارد کلک خیال
اگر تا یک سال ستایش آن نگارد سال آئندہ ستایش نامہ را پیر خرد
تقویم پارہنگہ انکار و ناچار از مدح نگاری مشتغلم و بدعا گوئی و سپاسگزاری
مائل خداوند در زایچہ عمر سرکار نیم دقیقہ بلکہ پارہ کمترک از نیم حساب

صد کتاب تقویم باد -

مراسله (۱۲۵)

عرض است طلبه جامعه چهارم این مدرسه در طلب تقایاس و تطایف از تاریخ
منظوری سابق و لاحق ملفوف از آنجا که این وظیفه خواران و دو چراغ خورده
سرگرم اکتساب علم میباشد اگر ایشان را از روز منظوری به سی رویه برخوردار
بخشد بسی ممنون عنایت بوده وظیفه سپاس گزار میسر کار با وظیفه
ما هوامقرون خواهند نمود -

مراسله (۱۲۶)

دیروز مدرسه منصبداران از دارالعلوم به مدرسه کلان انگریزی رفت
و خاشاک تشویش را از گوشه خاطر صدر مدرسان این مدرسه رفت و اسباب
خود را مع شمی زاید با خود برد و لها بحسن تدبیر گرامی ناز کرد که سرمایه بیخ حصول
را که عبارت از منتظمی آن مدرسه است از سرما باز کرد میراکبر علی صاحب
مدرس ریاضی هم همراه منصبداران به توقع حسن مال بان روضه آمال پیوستند
و مولوی سید سراج الدین صاحب نیز چراغ امیدواری بر کرده بدستگلی
دست حمایت والا بار رفاقت شان بستند اگر زین پس گوشه خاطر میر و صوف
گلشن و دیده تمنای سید مشارالیه روشن گردد و در نیت که نا امیدان را
امیدوار گردانیدن و ناگامان را بگامی رسانیدن خلعتی است که در روز انزل

بر قامت عنایت والا بریده اند و منتظران را گوش هوش و چشم آرزو بشنید
 افسانه و دیدن جلوه مستانه آن قامت پریده عریضه مولوی سید سراج
 الدین صاحب همبور و بذا میگذرد و اگر از حق نگزرم میتوانم گفت که ملازما
 پس از ملاحظه این عریضه سرسری از حال مغربی اییه نخواهند گذشت
 ایشان را بحالت روزگار گذشته نخواهند گذاشت -

مراسله (۱۲۷)

قطعه عرضی عبدالعزیز صاحب مدرس ریاضی این مدرس به عرض تاجی اوراق
 چهر نقییل و گرانی بارانده بر دل خود و درخواست صندوق در خوزگان
 کتب سرکاری و غیره همبور دنیا و نظر بصورت استعداده قابل
 قابل منظوری والا است -

مراسله (۱۲۸)

میر عبدالعزیز صاحب گزارش میدهند که طلبه هر یک جماعه در فارسی و عربی
 استعدادی مطابق تخته هدایت تعلیم دارند الا فن جغرافیه که سواد
 ازان بزرگرفته اند پس تعلیم شان درین فن از ابتدا شود یا بلحاظ درجه
 عریضه میر مغربی اییه درباره اختیار یکی ازین دو شوق ملفوف -

مراسله (۱۲۹)

مراسله آن صدر مدرس صاحب در طلب مرسلات سرکاری متعلقه مدرس

منصبداران مسرت وصول بخشید صاحب من فرستادن کوانغد مطلق
 عین مقصود من و باعث سبب بیماری من است مرادین امری چگونه اعتداری
 نیت مگر تا آن شش تا قطعه مراسله مدرسہ منصبداران که عجلت جهت
 اطلاع بعضی امور صاحب فرستاده بودم بمن باز پس نرسد ارسال این
 کوانغد بچند وجه اشکالی دارد (۱) فرستادن آن شش تا مراسله بطور
 خانگی بوده است نہ سرکاری (۲) هنوز از وصول آن مراسلات درین مدرسہ
 بصدر دفتر تعلیمات اطلاع نداده ام (۳) داخل نشان آن شش قطعه در
 فہرست باقی مراسلات نمودنی است (۴) دران میانہ مراسلہ بہت بجواب
 مراسلہ خودم کہ از جنس کوانغذات مطلق بہ نیت نظر برین وجوہ از جن
 اخلاق و اشتقاق آن صاحب چشم دارم کہ قطعاً مرقومہ را
 مسترد خواهند نمود و نہ در اسے آن یکے از اساتذہ مدرسہ خود را برا
 گرفتن جایزہ آن کوانغذایں مدرسہ روانہ خواهند نمود تا بنگی کوانغذرا بعد مقابلہ
 با فہرست ہمراہ بہرند صاحب من کوانغذہ مطلق بہ سادہ ناک ہر نہ نیت کہ فرستادن
 آن از طرفین باین ہمہ تشویش و تامل از رو مگر از انجا کہ طلب کوانغذ مدرسہ و تیرا
 آن مقدمہ ایست سبب کاری لہذا نقل این مراسلہ و مراسلہ آن صدر مدرس
 صاحب اطلاعاً بلاحظہ حضرت معتمد صاحب تعلیمات سرکار عالی فرستادہ آمد
 زیادہ مزید کرم باد۔

مراسله (۱۳۰)

قطعه عرضی سید محمد رحمت علی صاحب صدر مدرس مدرسه اول السنه ملکی
 مع نه تا قطعات نقول لیا قننامه جات انگریزی و فارسی و غیره مراسلات بمنور
 بذا گزرا نیده می آید بلا حفظ این اسناد احوال کار گزار می میر معزی الیه در پیش
 عدالت و مال کمال جانفشانی و غیره ظاهراست و درین سر رشته هم از پرورشی
 های سرکار سپهر اقتدار امید ترقی دارند اگر نندگان سرکار مهر آثار و درخواست
 معزی الیه را شرف پذیرد ای بخشند عین نظر رحمت خداوندی بر حال و ستانیا
 خواهد بود و می میر معزی الیه هر آینه دامن جہد بر کمزوره خدمت مفوضه را بریبا
 ترین اہتمام سرانجام خواهند نمود -

مراسله (۱۳۱)

مراسله دفتر عالی متضمن با حتمال حاضر نبودن این قاصر مدرسه در ہفد سہم ماہ
 حال بواسطہ ثبت بودن دستخط نخستین مدوکار بر مراسله نشان ہفتاد و چار
 و استفسار از حقیقت حال ہدایت ورود بخشید ہر چند نبودن دستخط این سیاہ
 نامہ در مراسله نشان ہفتاد و چار ہا پیشش و پنج است اما از انجا کہ تخدم
 اطلاع غیر حاضری منجملہ یقینات و قہنیہ الیقین لایرول باشک از مقولہ ہر سیاہ
 است لا جرم گمان این معنی صورت یقین را زائل نمیتواند کرد اصل این است
 کہ نظر بہ ہوت کار بعضی مراسلہ بدستخط اولین مدوکار را جبراً پذیرفتہ امید کہ این اجرا

پذیر می دلپسند ملازمان سرکار آید -

مراسله موسوم به صدر مدرس کلان انگریزی بلده

از آنجا که مدرس منصف داران سرکار عالی از دایره علوم به مدرس کلان انگریزی بلده نقل کرده لهذا^{۳۹} و نه قطعه اصل مراسلات و دفتر تعلیمات متعلقه مدرس موصوفه - عدد و تاریخ فهرست ملفوفه بذریعہ این مراسله میسرند مراسلات را با فهرست دستخطی این صدر مدرس مقابل و شامل دفتر مدرس خود فرموده فهرست ثانی را بعد ثبت دستخط خود واپس نموده شود تا حسب ضابطه در دفتر این مدرس نگه داشته آید ثنائی این مراسله به صدر دفتر انتظام تعلیمات ملک سرکار عالی اطلاع فرستاده شد -

مراسله (۱۳۳)

عریضه جماعت پنجم این مدرس در استدعای تمغای پسندیدگی امتحان بهمنوردی گزارانیده بموقف گزارش رسانیده می آید که طلبه این جماعت نیز بواسطه ترقی خود مستحق تمغای میباشند اگر مثل جماعت چهارم سند لیاقت ایشان بمهر تمغائی مزین شود بسیار آئینه موجب دلگرمی و سرگرمی سایر تلامذه در اکتساب فضل و هنر خواهد بود -

مراسله (۱۳۴)

نظر بورد و مراسله آن دفتر مشعر بر ارسال فهرست صنایع و لیق جهت اساتذہ این مدرس و غیره مراتب نقل مدعا را به کلید انظار کشاوه می آید که چون جمله در سین این

مدرسه ده تن اند پس صنادیق نیز بمعدو ایشان باید و باید طول برصندوق نیم
ذرع و عرضش مناسب آن باشد۔

مراسله (۱۳۵)

عرضیه میر عبد العزیز صاحب منصب دار مدرس ریاضی این مدرسه در عرض استحقاق
اصافه و استقلال خدمت و بجالی رخصت یک ساعت برای تکمیل ریاضی به مدرسه
تعلیم المعلمین و غیره مراتب بلف نذا گذرانیده فرمان حق گذاری را به گذارشش
رسانیده می آید که مراتب معروضه عرضیه معزنی الیه براسی انور اظهر من الشمس
و در نفس الامر این من اللامس است و امید قومی هست که گلشن ریاضی این مدرسه
به میرابی ریاضت میر موصوف نوعی که سیراب گشته شاداب تر خواهد گردید و
خودشان بهنجی که بفیض تربیت صدر مدرسه تعلیم المعلمین از پایه شاگرد می به منصب
اوستاد می رسیده اند هم بدان راه و روشش طریقہ تعلیم را درین مدرسه جاری
داشته متعلمان را با بسروقت فایز سر منزل مقصود خواهند گردانید
نظر باین مراتب اگر خدام عنایت مناسب رتبه آن عزیز مصر کمال را باقبال
دستوری یک ساعت و اضافه و استقلال بپذیرانید هر آینه این معنی موجب
ترقی مرتبه هنر و باعث افزایش قدر کمال خواهد بود۔

مراسله (۱۳۶)

عرضیه مولوی محمد رفیع الحسن صاحب خلف الصدق مولوی شریف الحسن صاحب

مرحوم مدرس این مدرسه که از عرض هفت ماه بلایافت ما نماند خدمت والد بزرگوار خود را هر چه خوبتر بلکه به از پدر سرانجام میدهند همنور و این مراسم روان ساختن بی ساخته بگزارش پرداخته می آید که نشان مولومی صاحب نام برده در علم و عمل رفیع و جد و جهدشان در نوکری سرکار حسنات جناب معتمد تعلیمات سراپا عنایت و خدام حضرت صدرالمهام یا ورزمن با اینهمه نمیدانم که خوردن این رفیع القدر تشویش روزی را بجای روزی از چه روست و وصول مشا بهره ایشان را فاصله چندین شهر از چه راه مگر عادت فلک بے مهربانت که صبح آسا ارباب صدق و صفایا تا جان بلب نرساند کرده نان بلب نرساند با جمله ه
ذات تو جمله عنایت دلال عین حل این عقد مشکل ز عنایت آید
نیاده چه عرض رود -

مراسله (۱۳۷)

جھانگی چند و جو گل کشور تلامذه جماعه چهارم این مدرسه که از خواندن عربی چون صنم پرستان از زیارت کعبه برمی هستند تمنغاسی علییده بکده وی امتحان فارسی و ریاضی از برای خود نامی طلبند از آنجا که بدوق قند پارسی تلخی مختی چشمیده اند و در مشق ریاضی با مشتقی کشیده و عنایت سرکار عالی مجوز آن نیست که جد و جهد کسی را یگان رفته باشد لهذا ملتمس اند که سند مدعای این تمنغاسیان کالای بنبر به آل تمنغاسی قبول خدایگان بنبر پرور مزین گردد -

مراسله (۱۳۸)

مراسله آن دفتر مشعر بر طلب بر آورد و صدایق مطلوب بر این مدرسه بدرج قیمت
هدایت ورود بخشید کارگیری مسلمان را که قریب چارمنار دکان پیشه وری
دارد و میگوید که صندوق های محکم محکم صدرالمهام عدالت را ساخته است
طلب نموده بر آورد کنانیده شدت یاری یک یک صندوق مثل صندوقهای
سابق را هفت هفت روپیه سکه عالی میطلبد و بکتر ازین راضی نمیگردد مگر در قلمدان
های ساخته او خانه علیحده برای نگه داشتن دوات و قلم و یک پیش تخته هم بنابر
گزارشتن کواقد خواهد بود بموجب این تخمین ده صندوق را بهتفا در روپیه سکه عالی
میشود آئینده هر چه فرمان -

مراسله (۱۳۹)

مولوی سید عبدالحی صاحب مدرس سوم این مدرسه که ^{حضرت خان}
یک ماه را در خواست کرده بودند و در خواست شان بحکم عنایت آن والاشان
پذیرا شده نظر بر اینکه فی الحال امتحان سالانه در پیش است فسخ را بعزیمت راه
داده سر آن دارند که پس از طی مرحله امتحان رخت سفر بربندند اطلاقاً
گزارش رفت -

مراسله (۱۴۰)

طلبه جماعه چهارم هفت پیکر نظامی را که آخرین کتابی است از کتب تعلیمیه این

جامعه خواندن آغاز کرده اند هر چند ثنوی مذکور شاید سیست هر هفت کرده
 اما تصحیح انعطاف طبعش متعلمان را در شش و پنج انداخته و قافیه وقت شان تنگ
 تر ساخته ناچار است این مدرسه و متعلمان مذکور بر آن قرار گرفته که فی الحال نظر
 بانگه امتحان سالانه فراموشیده در عوض این ثنوی قصاید سعدی را که قلیل الحکم
 کثیر النفع اند بخوانند و بسر جوش باوه شیراز دماغ استعدادی برسانند امید که
 این معنی را راسی دانش آنرا نیز بپسندد.

مراسله (۱۴۱)

مولوی سید عبدالحی صاحب بخاری که باشد ضرورت عریضه در خواست رخصت خاص
 یک ماه گزارانیده بودند و من بعد نظر به نزدیکی امتحان سالانه از آهنگ سفردوری
 بسته عریضه اظهار این مضمون را بموقف گزارش رسانیده بودند اکنون که
 غلت فسخ عزیمت در مشرف ارتقاع است مجدداً عریضه در خواست معروضه را
 در آن بارگاه قبول گزارانیده منتظر صدای اجابت مسؤل چون گوش مسافر
 اند بر بانگ برس تخته جات رخصت ازین پیش فرستاده شد.

مراسله (۱۴۲)

مراسله دفتر عالی باستفسار این حال که بند و بست کار معوضه سید غلام محی الدین
 صاحب مدرس دوم این مدرسه در بیماری مشارایه چه طور شده مع طلب صد اقامت
 حکیم مرزا نصیر صاحب بالتخصیص بنابر نامنظوری رخصت بلا صد اقامت نامبره

و غیره مراتب هدایت و رود بخشید کار مفوضه مشارالیه را بر چند بعضی اساتذہ و
 جزو سے از ساعات خالی سرانجام میدهند اما انتظام آن بکلی نوعی که باید و شاید
 معلوم خاصه اکنون که مولوی سید عبدالرحمن صاحب بخاری و بسم الله فان حسب
 زخم هم پابریکاب انداگر نه عنایت و الابحال این مدرسه وارد پیدا است که کار
 بجا رسد حسب الایا مدرس مومی الیه اصل صداقتنامه حکیم مرزا محمد نصیر صاحب که
 مصدق علالت سابق و لاحق است بلفند میگذرانند۔

مراسله (۱۴۳)

حسب مراسله گرامی دفتر سید کریم الدین در خواست گذاردند کاری مدرسه تعلیم
 در کتب مقررہ فایسی بشرکت صدر مدرس صاحب عربی امتحان گرفته آمد و معلوم
 شد که مشارالیه را از دیر باز ربطی با تعلیم رسمی کم مانده است اگر زین بعد کوششی
 بکار برند هر آینه فراموش کرده خود را یاد میتوانند گرفت خط و دفتر می شکسته
 نما در دست ینگا رند و به ترجمه طرازی از نبودن مشق و فراولت در استعمال
 افعال خطا میکنند بهر حال سید کریم الدین که امیدوار فضل و کرم اند عهد بنمایند
 که بجهت تمام کار خود را سرانجام خواهند داد و آینده هر چه اقتضای عنایت۔

مراسله (۱۴۴)

مراسله دفتر عالی بجواب مراسله این مدرسه در استفسار وجه این اختلاف که تاریخ
 آغاز رخصت شیخ کرامت الله صاحب بیت و یکم فروردین و تاریخ انجامش

سوم تیر ۱۲۸۴ فصلی و ماه شش پروردگار بعد تیر و امر داد و بیا شد پس قادر علیخان در
 شهر پروردگار چه طور منصرف می شد مذکور بوده اند بابت ورود بخشید و اندیش را
 منت پذیر این بدایت گردانید همانا وجه این مخالطه غلط کاری سهواً القلم بوده است
 حقا که بجای شهر پروردگار در می بهشت بایستی نگاشتن ویران آن دفتر را دیده
 بصیرت غیرت مهر خاوری باد که جرم قمر ماه مذکور را از کسوف اختلاف بدر بردند -

مراسله (۱۲۵)

مراسله دفتر عالی مشعربه تعذر منظوری رخصت مولوسی عبدالحمی صاحب بخاری وین
 رخصت و تبدل مولوسی علام محی الدین صاحب مولوسی
 بسم الله خان صاحب نظر به حرج تعلیم تلامذه انتباه صدور بخشید چون رخصت
 سید علام محی الدین صاحب سرآمده و اکنون بند و بست کار تعلیم در ساعات خالیه
 معلمین بمقتور است الا ساعت یک و دو و سه که خلور بر نمی تابد و سر بر آئی کار این
 هر سه ساعت را سید تاج الدین و امنت پرشاد شاگردان جماعه ششم متعدد متعهد
 اند بجانظ این مراتب سید عبدالحمی صاحب پذیرائی یکا به رخصت خاص پذیرفته را
 چشم دارند نظر باشد ضرورتی که ایشان را در پیش است اگر از پیشگاه عنایت فرمان
 دستوری غرض دور یابد گنجایش دارد -

مراسله (۱۲۶)

قطعه تخته ما لانه و تخته حاضر می اساتذده و غیره بابت بهمن ماه الهی ۱۲۸۴ فصلی مع

نقل فہرست مطلوبہ سابق این مدرسہ و وہ قطعہ اصل درخواست رخصت مدرسین
 بنوردند گذرانیدہ می آید از آنجا کہ قطعات رخصت با صلحا مرسل است و نقلش
 در اینجا نگاشته و نگاہ داشته نمی آید امید کہ دبیران عطار و قرآن دفتر را دوبارہ استلا
 قطعات لاحق با سابق احتیاطی برچہ تمام تر ملحوظ نظر خواهد بود و ترسیل تحتہ ترقی تعلیم
 بواسطہ اینکہ بیشتر ایام ماہ گذشتہ در تعطیلات سرآمدہ و افتتاح مدرسہ و آغاز
 درس در ان ماہ پنج روزی بیش نبوده موقوف بر ماہ آیندہ داشته شد۔

مراسلہ (۱۴۷)

تحتہ ترقی تعلیم و تحتہ مامانہ و حاضر می اساتذہ وغیرہ بابتہ اسفندار ماہ الہی ششم
 فصلی مع فرد مطلوبہ ضروری این مدرسہ و پشت قطعہ اصل رقعہ جات رخصت اتفاتی
 مدرسین ہنوردند گذرانیدہ می آید رخصت طلبی بعضی اساتذہ از گذشتہ تلامذہ
 این مدرسہ فی امان اللہ گویان در صد رخصت اندتدارک این امر پر خط بعد ملاحظہ
 برچہ ہای رخصت مرجوز عین عنایت و مرجوع بکرشمہ ہدایت است۔

مراسلہ (۱۴۸)

مراسلہ گرامی دفتر تہدید وضع تنخواہ مدرسین بابت ایام پایدہ بر رخصت اتفاتی
 بی پایان سال فصلی و ضرورت صد اقتنامہ طیب بخت پذیرائی رخصت بیارنی کہ از
 یک دو روز زاید باشد و استللاخ اینکہ از روی تحتہ ترقی تعلیم طلبہ در اسفندار ماہ
 صفحہ پیش از گلستان قافی خواندہ اند و ارسال مطلوبہ باین مدرسہ سوا